

D'aquest estudi de Teixidor hi ha dos manuscrits a l'Arxiu Municipal de València, procedents de la Biblioteca Serrano Morales: un que és el definitiu i un altre que sembla ésser-ne l'esborrany previ. El Sr. F. Suárez Verdeguer publica només el text definitiu, posant-hi, però, en notes les variants importants que presenta l'altre manuscrit.

Pel contingut, es veu que hi havia a València, a les darreries del segle XIV, una oberta oposició entre els jurats de la Ciutat i el Capítol de la Seu, sobre competència escolar. Els jurats volien aplegar en una casa tots les escoles que mantenien, i reglamentar-ne l'ensenyament, alegant que els Furs els encomanaven d'ordenar tot allò que atengués el bé comú, i les escoles eren de notòria utilitat col·lectiva. S'oposava sempre el Capítol catedralici als intents de la Ciutat, sostenint que l'ordenació de l'ensenyança no era funció dels laics, sinó dels bisbes, en virtut dels canons del III Concili de Letran. La pugna acabà provisionalment en 1412 amb la victòria de la potestat eclesiàstica, acceptant els jurats de la Ciutat les ordinacions, redactades pel bisbe i el seu Capítol, de l'escola general que anava a instal·lar-se a la casa adquirida a posta pel Municipi. Sembla — encara que no consta documentalment — que el canvi d'actitud i sotmissió dels jurats foren deguts a la influència de sant Vicent Ferrer, l'immens prestigi públic del qual ja era posat aleshores al servei d'una finalitat política. Fou, tanmateix, de molt curta durada el fruit de la intervenció del sant, per tal com en 1415 desaparegué aqueixa escola general; possiblement per motius econòmics, la seva casa fou venuda pels jurats, i es renovà la qüestió de competència entre els poders civil i eclesiàstic.

Amb la pulcra publicació d'aquest text, precedit d'una llarga, interessant i documentada introducció, el Sr. Suárez Verdèguer i la secció valenciana de l'Escuela de Estudios Medievales, han contribuït valuosament a l'esclariment de la història dels centres d'ensenyament antecessors de l'Estudi General que havia, després, de convertir-se en la Universitat Valentina.

M. S. i G.

Los historiadores de la Corona de Aragón durante la Casa de Austria. Discursos leídos en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona en la solèmn recepción pública de D. FELIPE MATEU Y LLOPIS, el día 14 de marzo de 1943. Barcelona 1944. (4) + IV + 108 pàgs.

En l'avinentesa del seu ingrés a l'Acadèmia, el Sr. Mateu i Llopis va llegir un estudi el contingut del qual només aproximadament correspon al seu títol i sobre el qual no és fàcil emetre judici.

Es tracta indubtablement d'un treball molt útil, per tal com aporta a peu d'obra una considerable massa d'informació que podrà servir per a la redacció d'una història de la nostra historiografia, però que no constitueix en ell mateix aquesta història, ni tan solament en el que pertany al període a què se cenyeix. En realitat es tracta d'una sèrie de fitxes bibliogràfiques, ordenades en una successió cronològica aproximada i adicionades amb extrems de les obres estudiades que (obeint potser a estímuls extracientífics) afecten més a la posició diguem-ne política dels autors que a llurs criteris historiogràfics i a llurs mètodes de treball.

Aquesta mateixa manera de fer s'observa en el breu pròleg que precedeix les notes bibliogràfiques, en el qual l'excessiva sequedat d'aquestes hauria

pogut ésser compensada amb una exposició de les línies generals de l'evolució de la nostra historiografia durant el govern de la dinastia austríaca i de la influència que el progrés de les ciències històriques va tenir durant aquest temps damunt del nostre complex cultural.

Això és tant més de doldre perquè l'època a la qual l'autor cenyeix el seu examen coincideix realment amb força aproximació amb un dels períodes més ben delimitats dins de la nostra producció historiogràfica : el que va des de Joan Margarit, Jeroni Pau i Pere Miquel Carbonell, a darrers del segle xv, fins que els Finestres i l'escola de les Avellanés, a mitjan segle XVIII, inicien, amb la renovació que imposen, una nova etapa.

La delimitació que l'autor fa de la seva matèria és una mica confosa, tant en relació amb la fita cronològica inicial, com havent esguard al tema de les obres estudiades. Responent segurament al criteri bibliogràfic a què ja hem fet allusió, són incloses en l'estudi, no solament les obres escrites a partir de la coronació de Carles I, sinó també les impreses després d'aquesta data encara que haguessin estat redactades molt abans. I així, ténim la sorpresa de veure que l'autor estudia en els inicis del seu treball la crònica de Tomich, escrita en 1438 ; la de Carbonell, feta des de 1495 a 1513, i els *Paralipòmenon*, de Joan Margarit, escrits en 1481 ; i que tracta en forma semblant a la utilitzada per a les obres escrites en el segle xvi, les impressions de les cròniques de Jaume I i de Ramon Muntaner, fetes a València en 1557 i 1558, respectivament.

Quant a la delimitació dels temes, no sabem comprendre per què entre les obres historiogràfiques són incloses les colleccions legislatives i en general els textos de caràcter jurídic. També sembla poc apropiada la inclusió de treballs d'historiadors, no solament forasters per la naixença, sinó també desconectats absolutament de l'àmbit cultural de les terres de la Corona d'Aragó, com són el francès Pere de Marca i el portuguès Francisco Manuel de Mello.

Per altra part, sovint hi ha una considerable desproporció entre l'espai dedicat a un autor i la seva real importància. Per exemple, i per no citar més que un cas absolutament indiscutible en illustració d'això, direm que es dedica al rossellonès Andréu Bosch un comentari quasi tres vegades més extens que el consagrat a l'insigne historiador aragonès Zurita.

Es, amb tot, molt considerable el nombre d'autors anotats i entre ells són poques i poc importants les omissions. Hi manquen, però, alguns noms de segon o tercer rengle, com els de Despuig, Pere Joan Comes, Onofre Manescal, Bleda, Comte, Relles, Tristany, Canyelles i altres. Més de lamentar és l'absència de tota allusió als grans dietaris, com el *Manual de novells ardots*, el *Llibre de les solemnitats de Barcelona*, el *Dietari de la Generalitat de Catalunya* i el *Llibre de memòries de la ciutat i regne de València*, en els extensos passatges escrits en els segles xvi i xvii, i a llurs redactors, sovint prou coneguts i dignes d'esment. No són tinguts en compte tampoc altres dietaris menors, com els de Porcar, Campmany, Puig, Massagur, etc. Trobem a manca també referències a molts textos historiogràfics d'escriptors que apareixen citats només com a autors d'una part de llur producció. Així s'esdevé, per exemple, amb Pujades, Corbera i Roig i Jalpí. A assenyalar, encara, que l'autor sembla no tenir present que Martí Piles no és sinó un pseudònim de Feliu de la Penya.

A despit dels defectes que acabem d'anotar, alguns dels quals són fàcilment subsanables, volem repetir, abans d'acabar, que l'obra que ens ocupa serà de gran utilitat per als qui s'interessen per la nostra historiografia i que constituirà un ajut inapreciable per a aquell qui s'empenirà la tasca àrdua, però altament

convenient, d'historiar l'activitat historiogràfica desenvolupada al llarg dels segles dins del nostre àmbit cultural.

M. COLL i ALENTORN

«*Revue des Langues Romanes.*» Tome LXIX [1940-1947]. Montpellier, Faculté des Lettres de l'Université, 1945-1947. 400 pàgs.

Interrompuda l'any 1939, a causa de la guerra, la publicació d'aquesta vella i prestigiosa revista que compta en el seu historial amb tants serveis magnífics prestats a l'estudi de les llengües i les literatures romàniques, hom ha reeixit, en 1945, a fer-la aparèixer de nou. Els tres fascicles publicats en 1945, en 1946 i en 1947 (el primer corresponent als anys 1940-1945), en constitueixen el seixanta-novè volum.

Una notícia preliminar (pàgs. 5-6) ens posa al corrent dels canvis esdevinguts en la revista aquests últims temps. Fundada per la Société des Langues Romanes i publicada durant molts anys a cura d'ella, apareixia darrerament sota la personal responsabilitat del Prof. Maurice Grammont. En ésser represa, amb aquest volum, la seva publicació, se n'ha fet càrrec la Facultat de Lletres de la Universitat montpellerina, la qual ha designat el mateix Sr. Grammont com a Director — el qual, però, mort el 17 d'octubre de 1946, a penes ha pogut preparar la nova etapa de la revista —, el Prof. Jean Bourciez, de la Universitat de Montpellier, com a Secretari general, i el Sr. Enric Guiter, encarregat de curs a la mateixa Universitat, com a Secretari adjunt.

El volum s'obre amb les *Tables générales des volumes LX¹ à LXVIII de la «Revue des Langues Romanes» (1920-1939)*, dreçades pel Sr. ENRIC GUITER i les Srtes. PAULETTE DELENNE i ARMANDE CAMO (pàgs. 7-65). Concebut i establert sobre el mateix pla amb què el Sr. P. Högberg realitzà el dels primers seixanta volums de la revista, aquest índex està dividit en tres parts: la primera conté una taula alfabètica d'autors, editors i anònims, amb indicació dels articles originals i les recensions; la segona, una taula d'articles bibliogràfics i recensions crítiques, posada per ordre alfabètic dels autors ressenyats; la tercera, una taula de matèries dels articles originals. L'escrupolositat i exactitud amb què han estat elaborats aquests índexs i la doble entrada sota la qual se'ns hi ofereixen tots els estudis i les recensions, els fan d'una gran utilitat. Seria de desitjar, només, que, semblantment al que s'ha fet amb la «Romania» i la «Zeitschrift für Romanische Philologie», algú, completant aquestes *Tables*, s'emprenqués la tasca d'inventariar tots els mots estudiats en els diversos volums de la *RLR*, amb la qual cosa podrien ésser aprofitats més fàcilment els abundosos i interessants materials lingüístics aplegats en aquesta revista.

Dos articles necrològics posen una nota de dol en la joia del volum de la represa: en un d'ells, sota les inicials de la revista — indubtablement redactat pel seu actual director, Sr. JEAN BOURCIEZ — ens és recordada breument la vida i l'obra del gran fonetista montpellerí que durant llargs anys fou l'ànima d'aquesta publicació i que amb una major constància omplí les seves pàgines: *Maurice Grammont* (pàgs. 257-263); en un altre — *Edouard Bourciez*, pel Sr.

1. *Sic!* Cal corregir aquesta xifra en LXI; el volum LX havia estat ja buidat en les taules aparegudes l'any 1926 (*RLR*, LXIV).